

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

Допускається до захисту:
В.о. завідувачки кафедри
міжнародних економічних відносин,
кандидат економічних наук, доцент
_____ Марія ШКУРАТ
«_____» _____ 2025 р.

Розвиток торговельно-економічної інтеграції країн

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад»

Комплексна кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Частина 1. Торговельно-економічне співробітництво України та країн ЄС

Виконавець: Анна ОСАДЧУК
Науковий керівник: Юлія ІЩУК

Частина 2. Розвиток торговельно-економічних відносин України в межах зон вільної торгівлі

Виконавець: Юрій ПОЛЩУК
Науковий керівник: Зорина АТАМАНЧУК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ОСАДЧУК АННА ІГОРІВНА

Допускається до захисту:
В.о. завідувачки кафедри
міжнародних економічних відносин,
кандидат економічних наук, доцент
_____ Марія ШКУРАТ
«_____» _____ 2025 р.

Торговельно-економічне співробітництво України та країн ЄС

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад»

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Науковий керівник:
Юлія ІЩУК, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин,
доктор філософії, доцент

підпис

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали / за шкалою ЄКТС / за національною
шкалою)
Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця – 2025

АНОТАЦІЯ

Осадчук А. І. Торговельно-економічне співробітництво України та країн ЄС. Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини», освітня програма «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2025.

У комплексній кваліфікаційній (бакалаврській) роботі досліджено особливості та перспективи торговельно-економічної політики України з ЄС. Також проведено аналіз динаміки зовнішньої торгівлі та визначено головні показники експортно-імпортних операцій. Наведено порівняльний аналіз співробітництва з ЄС та іншими країнами світу. Побудовано багатofакторну модель впливу ключових факторів на ВВП України після підписання Угоди про асоціацію та розроблено рекомендації для подальшої поглибленої співпраці.

Ключові слова: ПВЗВТ, Угода про асоціацію, Європейський Союз, співробітництво, експорт, імпорт, диверсифікація.

54 с. 13 рис. 6 табл. 35 джерел

ABSTRACT

Osadchuk A. I. Trade and economic cooperation between Ukraine and the EU countries. Specialty 292 “International Economic Relations”, educational program “International Business. Business translation”. Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2025.

The complex qualification (bachelor's) thesis examines the peculiarities and prospects of Ukraine's trade and economic policy with the EU. The author also analyzes the dynamics of foreign trade and identifies the main indicators of export-import operations. A comparative analysis of cooperation with the EU and other countries of the world is presented. A multifactor model of the impact of key factors on Ukraine's GDP after the signing of the Association Agreement is built and recommendations for further in-depth cooperation are developed.

Keywords: DCFTA, Association Agreement, European Union, cooperation, exports, imports, diversification.

54 c. 13 figs. 6 tables 35 sources

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	8
1.1 Основні засади торговельно-економічного співробітництва на міжнародному рівні	8
1.2 Особливості торговельної політики ЄС.....	10
1.3 Роль України в системі міжнародної економіки та європейського ринку	12
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС	17
2.1 Аналіз динаміки та структури зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС.....	17
2.2 Оцінка впливу Угоди про асоціацію на економічні відносини України та ЄС.....	22
2.3 Порівняльний аналіз показників економічного співробітництва України з ЄС та іншими країнами.....	30
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС	36
3.1 Виклики торговельно-економічних відносин України та ЄС	36
3.2. Перспективи поглиблення економічної інтеграції України в ЄС	40
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Торговельне та економічне співробітництво між країнами ЄС та Україною – один з основних аспектів зовнішньоекономічної політики України в умовах сьогодення. Євроінтеграція України до ЄС має стратегічне значення для економічного розвитку нашої країни в умовах глобалізації. Це сприятиме економічній стабільності, підвищенню конкурентноспроможності на міжнародному ринку і безумовному підвищенню рівня життя громадян.

Угода про асоціацію між Європейським Союзом та Україною, а також глибока та всеосяжна зона вільної торгівлі внесли значні зміни у торговельно-економічні відносини та співробітництво. Після їх підписання ЄС став одним з ключових партнерів для України. Це дало змогу експортувати та імпортувати більшу частину продукції саме з європейського ринку. Не дивлячись на позитивні зміни, дане співробітництво має і негативні аспекти для нашої країни, а саме: технічні бар'єри, необхідність адаптовувати виробництво, продукцію та підприємство безпосередньо під стандарти Європейського Союзу, необхідність дотримання нових митних процедур, ну і звичайно ж геополітична ситуація. Актуальність даного дослідження полягає в аналізі перспектив та впливу співробітництва України та ЄС, Також в підсумку моєї роботи важливим результатом буде формування практичних рекомендацій для покращення механізмів співпраці, залученні інвестицій та зниженні торговельних бар'єрів.

Питанням вивчення перспектив торговельно-економічного співробітництва між країнами ЄС та Україною присвячена велика кількість зарубіжних та вітчизняних наукових робіт. Ці питання досліджують такі науковці, як Керцовські Г., Рибчинський Т., Мариніна С. В., Сойма С., Ковальчук А., Посохов І., Галапура Є. Д. та багато інших.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та створенні практичних рекомендацій щодо перспектив торговельно-

економічного співробітництва України та ЄС, у тому числі, в межах зон вільної торгівлі.

Завдання дослідження:

- розглянути основні засади торговельно-економічного співробітництва на міжнародному рівні;
- дослідити особливості торговельної політики ЄС;
- охарактеризувати роль України в системі європейського ринку;
- проаналізувати динаміку та структуру зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС;
- оцінити вплив Угоди про асоціацію на економічні відносини України та ЄС;
- проаналізувати показники економічного співробітництва України з ЄС та іншими країнами;
- визначити виклики торговельно-економічних відносин України та ЄС;
- окреслити перспективи поглиблення економічної інтеграції України в ЄС.

Об'єкт дослідження – є торговельно-економічні відносини України, в тому числі, у межах зон вільної торгівлі.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти розвитку торговельно-економічних відносин між Україною та ЄС.

Інформаційна база досліджень: Наукові статті з економіки, міжнародних відносин, політичної економії, офіційні джерела статистичних даних, економічні бази даних, економічні показники, дані міжнародних організацій та публікації у наукових журналах.

Методи: при написанні комплексної кваліфікаційної роботи було використано такі методи як: спеціальні та загальнонаукові методи, а саме логічне узагальнення, систематизація, групування та інші. Проведено дослідження економічної статистики для характеристики динаміки деяких факторів.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Дана робота дозволяє розширити розуміння особливостей співробітництва. Також це

дозволяє визначити чинники впливу на торговельне та економічне співробітництво та розробити власні підходи для подальшої інтеграції України. Практичне значення полягає у розробці рекомендацій для оптимізації співпраці та ефективного впровадження європейських стандартів у виробничі процеси та підприємницьку діяльність. Дані результати можуть бути основою для програми адаптації місцевих підприємств та залучення іноземних інвестицій, а також для протекціоністської політики захисту вітчизняних виробників шляхом розширення експорту.

Апробація результатів дослідження. Осадчук А.І., Іщук Ю.А., Торговельно-економічне співробітництво України та країн ЄС. *Бізнес-інформ*. 2025. №5(2025)

Структура кваліфікаційної (бакалаврської) роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, графіків, таблиці, висновків, списку використаних джерел із найменувань. Загальний обсяг роботи становить 54 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1 Основні засади торговельно-економічного співробітництва на міжнародному рівні

Після Другої Світової Війни вільна торгівля стала одним з основних аспектів, що традиційно регулювалась двосторонніми угодами та договорами. Основними договорами, що регулювали світову торгівлю стали договори, що були розроблені Світовою організацією торгівлі (СОТ) та ГАТТ.

Світова організація торгівлі, контролюючи глобальну систему торгівлі, має п'ять основних принципів:

1. Недискримінація. Це правило вимагає застосування однакових умов торгівлі зі всіма членами СОТ.
2. Взаємність. Цей принцип передбачає обмеження вільного ринку та отримання доступу до зовнішніх ринків.
3. Зобов'язання, що є обов'язковими та мають юридичну силу. Тарифні зобов'язання, що були прийняті під час багатосторонніх переговорів та при вступі можуть бути змінені лише за умови згоди своїх торговельних партнерів. Також до угоди можуть бути включені збитки, що понесе партнер в результаті зміни угоди.
4. Прозорість. Інформація про правила торгівлі повинна бути прозорою та надаватися за запитом інших членів СОТ.
5. Запобіжні заходи. Уряди можуть обмежувати торгівлю переслідуючи неекономічні цілі за певних обставин.

СОТ має систему «одна країна-один голос» за якою головним джерелом та основою прийняття рішення є розмір ринку. Фактично ж більшість рішень приймаються на неформальних перемовинах або ж як їх називають в «зеленій кімнаті», де присутня лише невелика група країн. Такі переговори часто

піддаються критиці країн, що часто бувають виключені з таких переговорів, частіше всього це країни, які тільки розвиваються. СОТ контролює приблизно 60 угод, які і становлять міжнародні правові тексти. [1]

Визнають ще декілька угод, які становлять другий вимір норм правової бази. Це такі домовленості, як Меркосур у Північній Америці, НАФТА (USMCA) між Канадою та Мексикою, АСЕАН у Південно-Східній Азії і звичайно ж ЄС.

Європейський союз - це економічний і політичний союз 27 держав-членів; Маастрихтський договір від 1 листопада 1993 року заснував ЄС як регіональний союз, спираючись на попереднє Європейське економічне співтовариство [2].

ЄС створив єдиний ринок для забезпечення вільного переміщення людей, товарів, послуг і капіталу між усіма державами-членами. Для цього ЄС розробив і впровадив стандартизовану правову систему, застосовну до всіх держав-членів. Він також проводить спільну політику в галузі сільського господарства, торгівлі, регіонального розвитку та рибальства. Спільна валюта, євро, була прийнята 16 державами-членами, ЄС відіграє обмежену роль у зовнішній політиці, маючи представництво в СОТ, на самітах G8 і в ООН, 21 країна ЄС також є членом НАТО.

МЕРКОСУР - це регіональна торговельна угода між Аргентиною, Бразилією, Парагваєм та Уругваєм, створена в 1991 році Асунсьонським договором. Її метою є сприяння вільній торгівлі та вільному переміщенню товарів, людей і валюти.

НАФТА - угода про вільну торгівлю між США, Канадою та Мексикою, підписана в 1993 р. і набула чинності в 1994 р. НАФТА створила єдиний північноамериканський ринок, на якому товари, послуги та капітал можуть вільно переміщатися. У 2018 році на заміну Північноамериканської угоди про вільну торгівлю було підписано нову угоду USMCA.

Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) - регіональна організація десяти країн Південно-Східної Азії. Вона була заснована в 1967 році Індонезією, Малайзією, Філіппінами, Сінгапуром і Таїландом. АСЕАН, до якої згодом приєдналися Бруней, М'янма, Камбоджа, Лаос і В'єтнам, має на меті

сприяти економічному зростанню, соціальному прогресу і культурному розвитку в регіоні. АСЕАН також прагне підтримувати мир і стабільність у Південно-Східній Азії.

1.2 Особливості торговельної політики ЄС

ЄС- союз, що включає 27 країн-учасниць, вони утворюють спільну митну територію, яка гарантує, що мито на товари, які переміщаються між 27 країнами не сплачуються, також товари можуть бути транспортовані всіма країнами ЄС без сплати мита та митних перевірок та включати єдиний митний тариф.

Підприємства, що функціонують в Європейському Союзі або ж ті, які співпрацюють з ним мають декілька переваг, а саме:

- великий сегмент споживачів та постачальників;
- розширені можливості для комерції;
- більше ніж 400 мільйонів споживачів та більший попит;
- менші витрати та виробництво.

Існує ще декілька беззаперечних переваг, що стали доступними для країн-членів, утворивши митну зону, це: відсутність митних бар'єрів, загальний митний тариф, вільне переміщення товарів країнами ЄС без митного контролю (після того, як митні платежі будуть сплачені належним чином та відбудеться перевірка документів). [3]

Європейський Союз залишається одним із світових лідерів у сфері торгівлі, також це один з найбільших іноземних інвесторів на світовому ринку, а ще це один з найважливіших торговельних партнерів як для України, так і для багатьох інших держав.

Незважаючи на стійкість, економіка ЄС зазнає значних викликів таких, як пандемія COVID-19 та російсько-українська війна. У 2020 році після кількох років активного зростання ВВП відбувся спад, при цьому були вжиті заходи з адаптації підприємств, що і сприяло відновленню економіки. Але

повномасштабне вторгнення порушило ланцюги постачання та викликало значне зростання цін та інфляцію. [4]

Основним принципом торговельної політики Європейського союзу є принцип відкритої ринкової економіки з вільною конкуренцією. Цілями спільної торговельної політики є:

- необхідність розвитку торгівлі як між країнами-учасниками, так і між сторонніми країнами;
- підвищення конкурентоспроможності підприємств;
- усунення недоліків у економічних системах країн, що входять до складу ЄС;
- забезпечення потреб ЄС у сировині і тд.

Також важливим аспектом є сприяння розвитку світової торгівлі, зниженню митних бар'єрів і тд.

Європейський Союз має власну стратегію «Торгівля для всіх», вона визначає головні цілі, які застосовуються в торговельній політиці, що ефективно діють в умовах сучасної глобалізації, також діджиталізація сучасної економіки потребує ефективного застосування новітніх технологій для якісної оцінки та регулювання спільної політики. Це провокує розвиток торгівлі товарів та послуг, створенню правил для електронної торгівлі, визначення пріоритетних питань для подолання бар'єрів щодо регуляторних вимог до послуг та товарів. Існує декілька інструментів торговельної політики, що застосовує ЄС для реалізації головних напрямів «Торгівля для всіх» та спільної торговельної політики. (табл.1.1).

ЄС використовує захисні інструменти спрямовані на певних постачальників окремої продукції, що і передбачає застосування тарифних квот, квот, добровільне обмеження експорту та інших заходів. [5]

Таблиця 1.1 – Головні інструменти спільної політики Європейського Союзу

Інструмент	Особливості	Рівень застосування
Мито	У межах СОТ / ГАТТ	ЄС
Квоти	Невелика кількість; основні сфери застосування-рибальство та с/г	ЄС
Добровільне обмеження експорту	Усунення до 1999 р.	ЄС / Національний
Домовленості про фіксацію цін	Замість антидемпінгового мита - базові ціни	ЄС
Антидемпінгове мито	Максимальний термін – 5 років з можливим поновленням	ЄС
Регуляторні бар'єри	В основному технічні	Переважно ЄС / Національний
Внутрішні субсидії	Використовуються правила СОТ та ЄС	ЄС / Національний
Експортні субсидії	Тільки для с/г	ЄС
Автоматичне ліцензування	За правилами ЄС для внутрішнього ринку ЄС	Національний
Правила походження товарів	Тести на зміну тарифної позиції	ЄС
Захисні заходи	За правилами ЄС та СОТ	ЄС
Заходи з підтримки експорту	За правилами ЄС та СОТ	ЄС
Контроль експорту	За правилами ЄС	ЄС / Національний
Економічні санкції	За рішенням ЄС та ООН	ЄС
Регулювання імпорту	За правилами ЄС	ЄС
Регулювання експорту	За правилами ЄС	ЄС

Джерело: складено автором на основі [5]

1.3 Роль України в системі міжнародної економіки та європейського ринку

На сучасному етапі розвитку Україна має чітку стратегію зовнішньоекономічної діяльності, яка спрямована на розвиток торгівлі також було взято курс на активну Євроінтеграцію. Також можна стверджувати, що Україна – важливий гравець в системі міжнародної економіки, цьому сприяє її виробничий потенціал, геополітичне розташування та багатство природних ресурсів, що тут сконцентровано. Ще одним важливим фактором є стратегічне розмежування Європи та Азії, саме це сприяє розвитку торгівлі товарами та

послугами. В цілому глобалізація та інтеграція диктують Україні нові правила, саме через це ринок ЄС є головним вектором руху її економічної політики.

Україна активно орієнтується на експорт до країн Європейського Союзу, США та Азії, а також до країн інших регіонів світу. Зернові культури, металургія та промисловість, що пов'язана з металургією, машинобудівна галузь та хімічна є основними для експорту. Ще одним важливим сектором, що активно експортується є сільське господарство. Воно відіграє важливу роль та робить Україну одним з ключових гравців-постачальників продовольчих товарів.

Після 2014 року в якому була підписана Угода про асоціацію з Європейським Союзом наша держава суттєво зміцнила зв'язки з країнами-членами ЄС. Нам вдалось отримати спрощені умови торгівлі на європейському ринку, а також збільшити кількість експортних товарів та їх обсяг. Незважаючи на всі переваги, що ми отримали, існують і недоліки такі, як необхідність застосування реформ, збільшення інвестиційної привабливості та інші.

Європейський Союз став головним партнером України в багатьох сферах, зокрема в торговельній, також відбулося збільшення обсягу торгівлі та експортно-імпортних операцій завдяки створенню глибокої і всеосяжної зони вільної торгівлі (DCFTA). Нова можливість для постачання українським підприємствам стимулювала розвиток виробництва, покращення якості, стандартизацію відповідно до правил та положень європейського ринку. (рис.1.1).

За графіком чітко прослідковується активне експортно-імпортне співробітництво, що і наглядно показує велику ступінь залучення України до ринку Європейського Союзу, прослідковується спад у 2020 році, що пов'язаний з пандемією і за сучасними даними можна чітко простежувати вплив повномасштабного вторгнення Росії до України, що спричиним зупинку деякого виробництва через пошкодження підприємств та окупацію деяких з них, а це негативно впливає на торгівлю товарами та послугами.

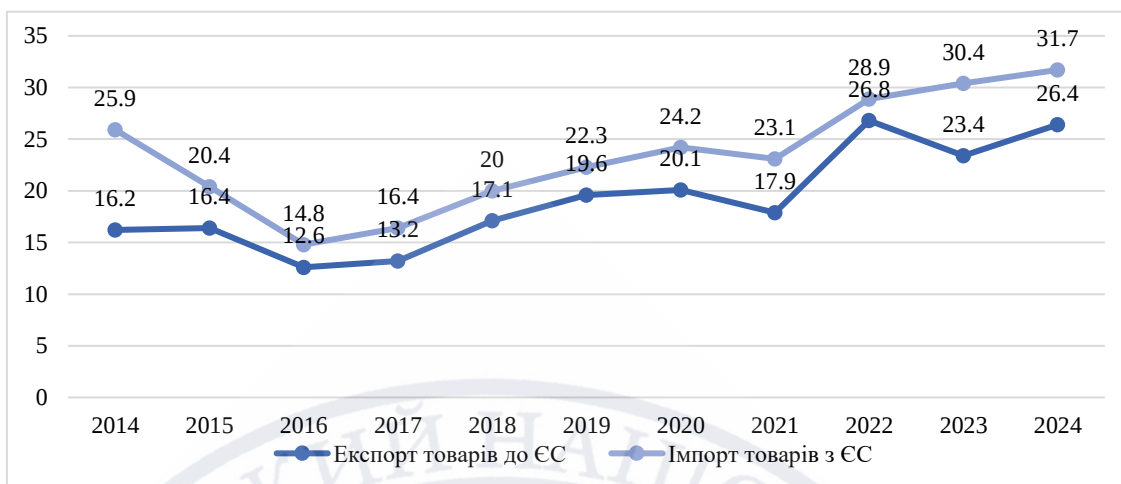

Рисунок 1.1 – Експорт та імпорт товарів з країнами ЄС-27 протягом 2014-2024 років, млрд дол. США

Джерело: складено автором на основі [6]

Можна виділити головні напрями співробітництва між Європою і Україною, а саме:

- металургічна та хімічна промисловість – ми активно постачаємо продукцію цих галузей, що сприяє стрімкому розвитку промисловості .
- енергетичний сектор – активна інтеграція до енергосистеми Європи та співпраця для сприяння енергетичній безпеці.
- ІТ-сектор – активно залучаємо закордонні інвестиції для розвитку та зміцнення української цифрової економіки, також українські спеціалісти активно співпрацюють в фахівцями ЄС для створення нових проектів та покращення вже створених.
- аграрний сектор – ми є одними з найбільших постачальників олійних і зернових культур. (рис.1.2)

Не дивлячись на всі названі переваги існують і значні недоліки, що змушують нас сповільнювати деякі процеси, сюди можна віднести:

- проведення великої кількості реформ в сфері економіки та інших сферах;
- боротьбу з корупцією;
- покращення бізнес-клімату;

- активний розвиток інфраструктури;
- покращення стабільності економіки шляхом залучення іноземних інвестицій, що на пряму залежить від розвитку малого і середнього бізнесу.

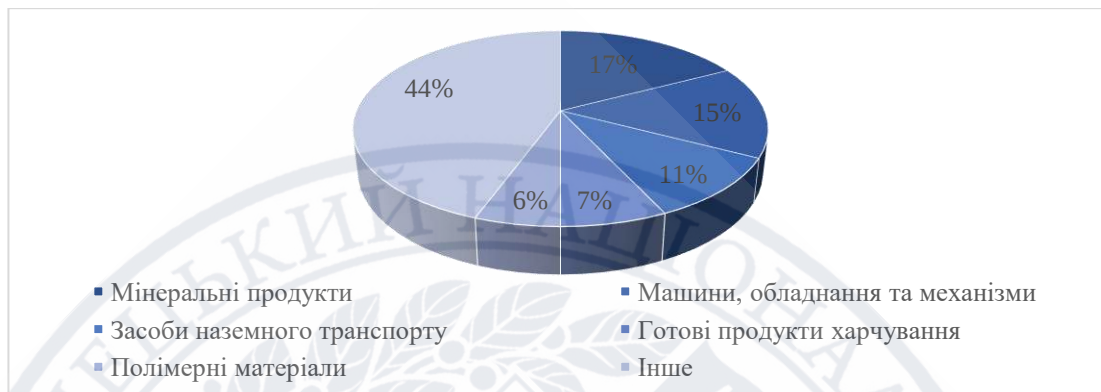

Рисунок 1.2 – Товарна структура зовнішньої торгівлі з країнами ЄС у 2024 році,
% до загального обсягу

Джерело: складено автором на основі [7]

Незважаючи на недоліки та необхідність створення сприятливого середовища для виходу на європейський ринок можна чітко простежити перспективи такого розвитку подій для України. Це допоможе розвитку експортного потенціалу, буде ефективним для зростання економіки України, збільшуватиме конкурентоспроможність нашої країни на міжнародному ринку.

Україна є стратегічно важливим партнером для міжнародної економіки та європейського ринку через свій виробничий потенціал, великі надра природних ресурсів та вигідне розташування. Дана інтеграція України та Європейського Союзу відкриватиме перед нами нові можливості розвитку лише за умови виконання всіх умов та впровадження всіх реформ, а успішна реалізація буде першим кроком для майбутнього зростання конкурентоспроможності. [8]

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи розділ 1 можна зробити наступні висновки, співробітництво в сфері торгівлі між ЄС та Україною є стратегічно важливим фактором для подальшого розвитку економіки України. ЗВТ допомагає збільшенню обсягу торгівлі, залученню іноземних інвестицій та лібералізації певних ринків. Також можна виділити основні товари, що йдуть на експорт до Європейського Союзу, а саме: агропромислова продукція, чорні метали та вироби з них, продукція мінеральної промисловості та інші, імпорт ж представлений машинним обладнанням, продукцією хімічної промисловості, а також транспортними засобами. Серед переваг торговельно-економічних відносин слід виділити збільшення експорту, адаптацію наших підприємств до стандартів ЄС, диверсифікацію ринків і інше. Але залишаються і виклики такі, як адаптація та модернізація процесів виробництва, технічні бар'єри, невідповідні фітосанітарні та санітарні норми України до норм європейського ринку та деякі інші.

Також важливим фактором для розвитку подальшої співпраці виступають іноземні інвестиції, що сприятимуть в майбутньому швидший та ефективний розвиток українських підприємств та економіки в цілому, а це в подальшому збільшуватиме співпрацю та обсяг експортно-імпортних операцій з країнами Європейського Союзу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС

2.1 Аналіз динаміки та структури зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС

Зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків та збільшення обсягу торгівлі та інвестицій виникає саме через співпрацю між Україною та членами ЄС, це має значний вплив на економічний розвиток оскільки ЄС є одним з головних торговельних партнерів України на міжнародному ринку.

Національна служба статистики України представила наступні дані: у 2021 році кількість експорту товарів та послуг становила 26,8 млрд доларів США, а імпорт до України з 27 країн-членів ЄС становив 28,9 млрд.дол.. Єдиним роком з негативним показником в порівнянні з попередніми та наступними став 2020 рік, коли почалась міжнародна пандемія COVID-19, що спричинила міжнародну кризу. Незважаючи на це, загальні показники експорту на імпорту збільшились на більше 50% та 88% відповідно.

Також в порівнянні з докризовим дефіцитом, дефіцит торговельного балансу станом на початок 2022 року з ЄС скоротився. [9] Це зниження було зумовлене розширенням експорту і в 2021 році дефіцит торговельного балансу за товарами скоротився до 2,2 млрд. дол. США.

Утім, у 2021 році, на тлі стрімкого зростання вартості на міжнародному ринку, торгівля продукцією з Європейським Союзом повернувся до розширення, як у частині експорту, так і імпорту. Це стало результатом суттєвого переважання обсягів експорту товарів до країн ЄС над обсягами імпорту звідти. Зокрема, у 2021 році продаж продукції до 27 держав ЄС зріс на 49,4% у зіставленні з попереднім періодом, досягнувши позначки у 26,8 мільярда доларів США, тоді як закупівля продукції з 27 країн ЄС збільшилася на 25,2% і склала 28,9 мільярда доларів США. Ввезення товарів із ЄС-27 збільшилося на 2,2% та вийшло на рівень у 28,9 мільярда доларів США [9].

Загалом, частка країн ЄС-27 у сукупному експорті товарів України коливалась в середньому на рівні 29,9% у період з 2014 по 2016 роки, і піднялася до 38,7% у період з 2020 по 2022 роки. Частка ЄС-27 у загальному імпорті товарів у середньому становила 37% у період з 2014 по 2016 роки та збільшилася до 40,7% у період з 2020 по 2022 роки. (рис.2.1)

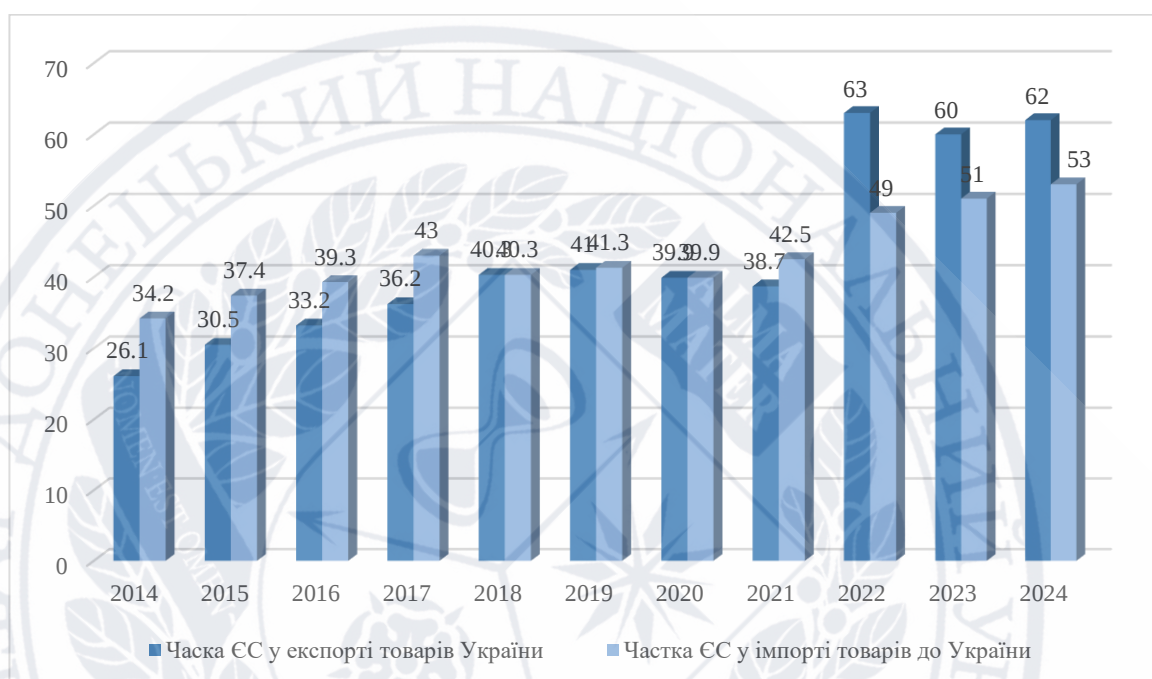

Рисунок 2.1 – Частка ЄС-27 у торгівлі товарами України протягом 2014-2024 років, %

Джерело: складено автором на основі [6]

Створення Всеосяжної зони вільної торгівлі створило сприятливі умови для українського експорту, він став більш диверсифікованим. Експорт головних товарних галузей 2022 року до країн-членів Європейського Союзу зріс порівняно з докризовим періодом 2013 року. Саме тут можна простежити найпопулярніші галузі, які домінують у структурі експорту з України до країн ЄС, наприклад метали, руди різних видів, продовольчі товари такі, як жири, олії та зернові культури та інші. (рис.2.2)

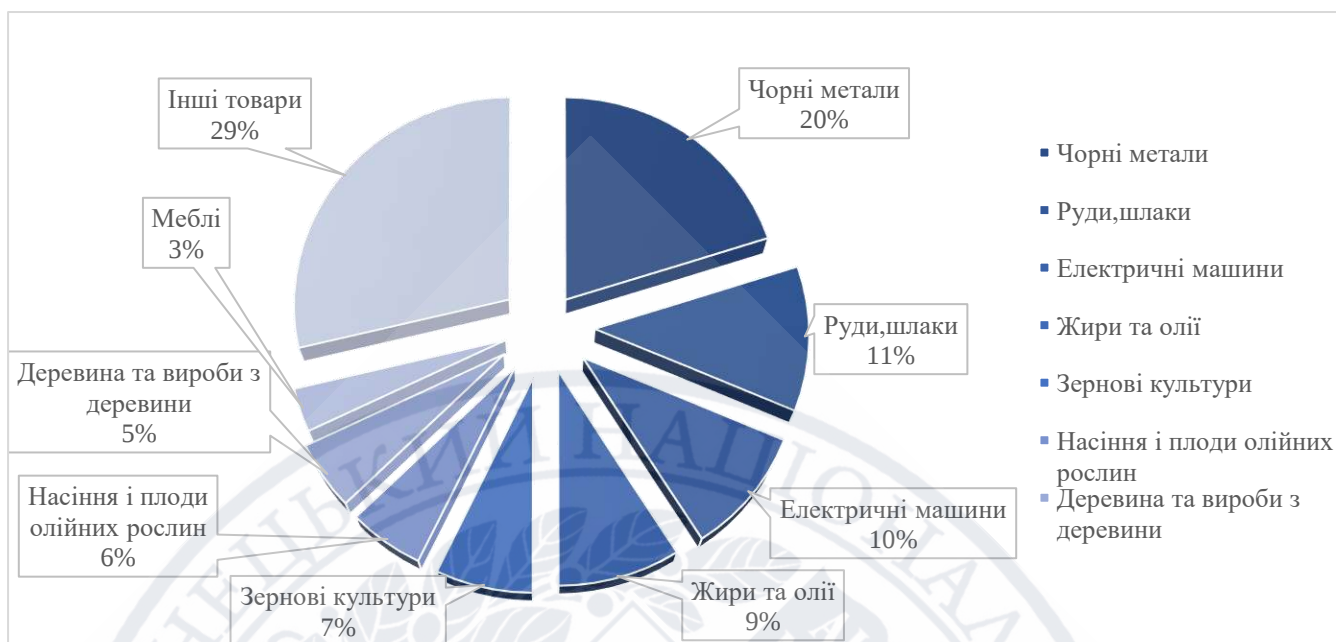

Рисунок 2.2 – Структура експорту з України до ЄС, 2024 рік, млрд дол.
США та питома вага, %

Джерело: складено автором на основі [6]

У 2022 році експорт агропродовольчих товарів з України до країн Європейського Союзу продемонстрував значне зростання, збільшившись на третину, якщо порівнювати з показниками попереднього року. У грошовому еквіваленті це склало 8,3 мільярди доларів США. Такий стрибок пояснюється двома основними факторами: загальним підвищенням цін на міжнародному ринку більшості продовольчих категорій та збільшенням обсягів пропозиції з боку українських виробників. Крім того, впродовж 2022 року Україна повністю використала встановлені квоти на безмитне постачання дев'яти видів продукції до ЄС. До цього переліку потрапили:

- мед;
- зернові культури та борошно;
- крохмаль та його похідні;
- томатні консерви;
- соки (виноградний і яблучний);

- курячі яйця;
- деякі види кормів для птахів та перероблені крупи.

У той же час, якщо проаналізувати дані з 2014 року, можна відзначити, що у 2022 році відбулося збільшення імпорту з групи ЄС-27. Зокрема, подешевшали імпорتنі товари деревообробної та паперової галузей, продукція металургійного сектору, вироби тваринного і рослинного походження, а також товари з каменю, кераміки та скла.

Країни-члени Європейського Союзу є основними і постійними партнерами для України на міжнародному ринку. (табл.2.1),(табл.2.2)

Таблиця 2.1 Імпорт з України до Європейського Союзу

Категорія	Значення станом на 2024 рік, дол.США
Злаки	4,81 млрд
Олія, зерно, насіння, плоди	3,41 млрд
Тваринні та рослинні жири і олії	3,14 млрд
Залізо та сталь	2,72 млрд
Руди та золи	2,47 млрд
Електронне та електротехнічне обладнання	1,98 млрд
Деревина, вироби з неї та деревне вугілля	1,93 млрд
Мінеральне паливо, масла та інше	1,46 млрд
Меблі	598,28 млн
Вироби з сталі та чавуну	593,92 млн

Джерело: складено автором на основі [10]

Таблиця 2.2 Експорт з Європейського Союзу до України

Категорія	Значення станом на 2024 рік, дол.США
Мінеральне паливо, масла та інше	6,36 млрд
Транспортні засоби, окрім залізничного та трамвайного	3,11 млрд
Електронне та електротехнічне обладнання	3 млрд
Машини, ядерні реактори та котли	2,66 млрд
Пластмаси	1,41 млрд
Фармацевтична продукція	1,27 млрд
Зброя та амуніція, частини та аксесуари	1,22 млрд
Оптична, медична та фототехнічна апаратура	739,57 млн
Різні хімічні продукти	615,59 млн
Товари не визначені за видом	594,34 млн

Джерело: складено автором на основі [10]

Вторгнення РФ на територію України в лютому 2022 року спричинило повну зупинку постачання зерна за допомогою морських шляхів, а саме через Чорне море, яке раніше було великим експортерним шляхом. Це спричинило і зупинку у постачанні Росією зерна також. Як наслідки – зростання цін на міжнародному ринку, загроза голоду у країнах, що мають низький рівень доходів. Для вирішення даної проблеми, вже у квітні 2022 року почались перемовини, що були ініційовані Туреччиною та підтримані Організацією Об'єднаних Націй, угода була підписана 22 липня 2022 року у Стамбулі і гарантувала її виконання впродовж 120 днів. У Туреччині почав функціонувати координаційно-інспекційний центр, що контролював виконання угоди, а саме можливість України експортувати зерно з певних її портів. [11]

Перша угода мала закінчитись 19 листопада 2022 року і вже після цього Росія призупинила свою участь в даній угоді на декілька днів, причиною цього слугувала атака БПЛА на російські кораблі в місцях, що не були вказані в угоді але незабаром знову приєдналась і вже 17 листопада 2022 року угоду відновили знову на термін 120 днів. До 17 липня дана угода продовжувалась і активно контролювалась Туреччиною та ООН але після даного терміну не було досягнуто прийняття єдиного рішення і ця угода припинила свою дію. [12] [13]

Україна є одним з найважливіших експортерів зерна і перед початком повномасштабного вторгнення вся кукурудза, пшениця та соняшникова олія, що вирощувалась в Україні та експортувалась, проходила свій шлях Україна-Європа через порти на узбережжі Чорного моря. Але деякі порти мають пошкоджену інфраструктуру, деякі заблоковані мінами, а деякі знаходяться під повним контролем РФ, що ускладнює експорт в цілому і впливає на зростання цін. (рис.2.3)

На даному рисунку можна простежити наступне: з 2021 по 2022 рік частка експорту соняшникової олії, кукурудзи та соєвої олії знизилась. Але у відповідь на незаконне вторгнення Російської Федерації в Україну, Європейський Союз окрім санкцій накладених на РФ та економічної допомоги наданої Україні, також застосував квоти спрямовані на скасування мит і деяких інших обмежень на

продукцію, що вироблена в Україні, що і призвело до зростання частки української продукції на ринку країн-членів ЄС. Європейський Союз всіляко намагається підтримати економіку нашої держави та сприяє її стабілізації.

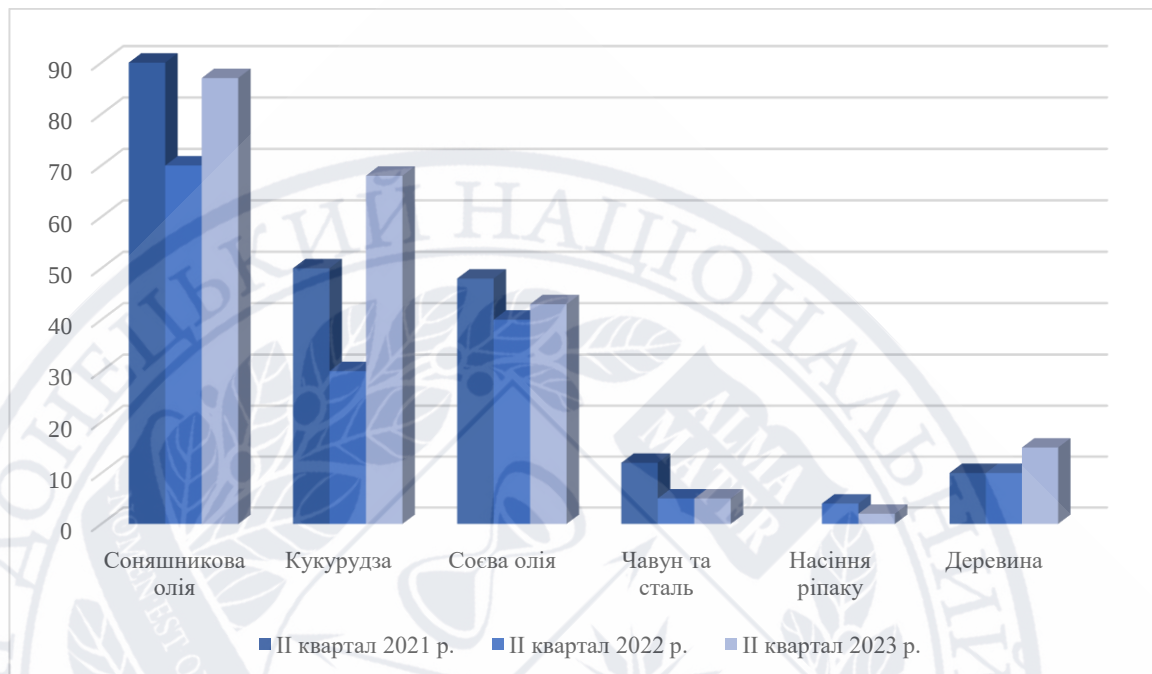

Рисунок 2.3 – Частка України в імпорті окремих продуктів за II квартал 2021-2023рр., %

Джерело: складено автором на основі [14]

2.2 Оцінка впливу Угоди про асоціацію на економічні відносини України та ЄС

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом – це договір, в якому прописано створення зони вільної торгівлі, а також умови поглиблення співпраці в рамках ЄС-Україна в політичній, економічній, безпековій та культурній сферах.

Узгодження даної угоди відбулося між 2007 та 2011 роками, а вже 21 та 27 червня 2014 року вона була підписана. Впродовж 7 років велися активні переговори та сторони вносили правки і погоджували умови. Підписання відбувалось у два етапи, перший – 21 березня 2014 року у Брюсселі та другий –

27 червня 2014 року у Києві. ПВЗВТ ж набула чинності та почала застосовуватись 1 січня 2016 року. Дана угода не набула чинності але деякі положення в сфері торгівлі активно застосовуються зараз.

Ратифікація угоди всіма країнами-членами ЄС відбулась 1 вересня 2017 року, власне після цього вона набула своєї чинності, а всі положення, що були в ній зазначені стали обов'язковими. Дана угода – один з найважливіших кроків на євроінтеграційному векторі України до Європейського Союзу та передбачає відкриття нових ринків збуту та залучення нових інвестицій, а також поглиблену співпрацю в економічній, політичній та інших сферах. Це важливий крок та заходи для зміцнення української економіки, захисту національних інтересів, а також для стабілізації економіки нашої держави. [15]

Ще однією угодою було створення Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ), вона передбачає застосування знижених тарифів на товари, скасування деяких мит та тарифів на окремі товари, лібералізацію ринків та реформування норм ведення українського бізнесу до європейських стандартів.

Це одна з найбільш перспективних угод, що була складена ЄС, оскільки після того як Угода про асоціацію набула чинності, Україна отримала безліч переваг таких, як зняття мит на імпортування товарів промислової галузі, а також на продукти сільського господарства та продовольчі товари, що імпортуються з України до країн Європейського Союзу. Ця угода дозволяє нашим виробникам вільно постачати товари та послуги на європейський ринок, а європейські компанії в той самий час можуть вільно надавати інвестиції на розвиток українських підприємств. [16]

Після того, як Угода про асоціацію України та ЄС набула своєї чинності, в рамках угоди було створено спеціальний орган, що спеціалізується на торговельно-економічних питаннях під назвою Комітет асоціації Україна-ЄС.

Для ефективніших інтеграційних процесів Україна застосовує всі необхідні заходи та проводить реформування законодавства для його відповідності європейським нормам та стандартів галузях агропродовольчої та

промислової продукції. А ще ми активно реформуємо наше законодавство до законодавства Європейського Союзу у таких напрямках, як:

- конкуренція;
- права інтелектуальної власності;
- умови державних закупівель;
- митний союз;
- правила торгівлі;
- податкова система;
- мінімізація тіньової економіки.

Застосування даних угод про створення ПВЗВТ та асоціацію несе позитивні наслідки для нашої економіки і рівня життя нашого населення, оскільки ефективне впровадження у всі сфери сприятиме зростанню обсягів торгівлі, інвестиційній привабливості, а ще зменшення рівня безробіття, завдяки даним угодам, Україна зможе зміцнити свої позиції на світовій арені та стати більш конкурентоспроможною .

Нижче наведено декілька позитивних аспектів, які відбулись завдяки прийняттю та ратифікації Угоди про створення Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі та угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом:

[17]

- зайнятість серед українського населення зросла більше ніж на 20%;
- іноземні інвестиції більше ніж на 100%;
- обсяг торгівлі зріс на 50% з 2014 року.

На жаль, в зв'язку з анексією частини території України та початком повномасштабного вторгнення наразі спостерігається негативна тенденція щодо більшості показників.

Ще у 2014 році Європейський Союз встановив заборону на імпортування товарів, що виробляються в Криму та Севастополі, а 23 лютого 2022 року подібні заборони були встановлені щодо непідконтрольних територій України, до прикладу Луганської та Донецької областей. Дані заходи були введені для того, аби запобігати стимулюванню надходжень до бюджету РФ. Анексія мала

значний негативний вплив на нашу економіку, оскільки окрім значних витрат бюджету та переорієнтування нашої економіки на воєнний сектор, ми значно зменшили обсяг торгівлі з Союзом та втратили багато робочих місць. [17]

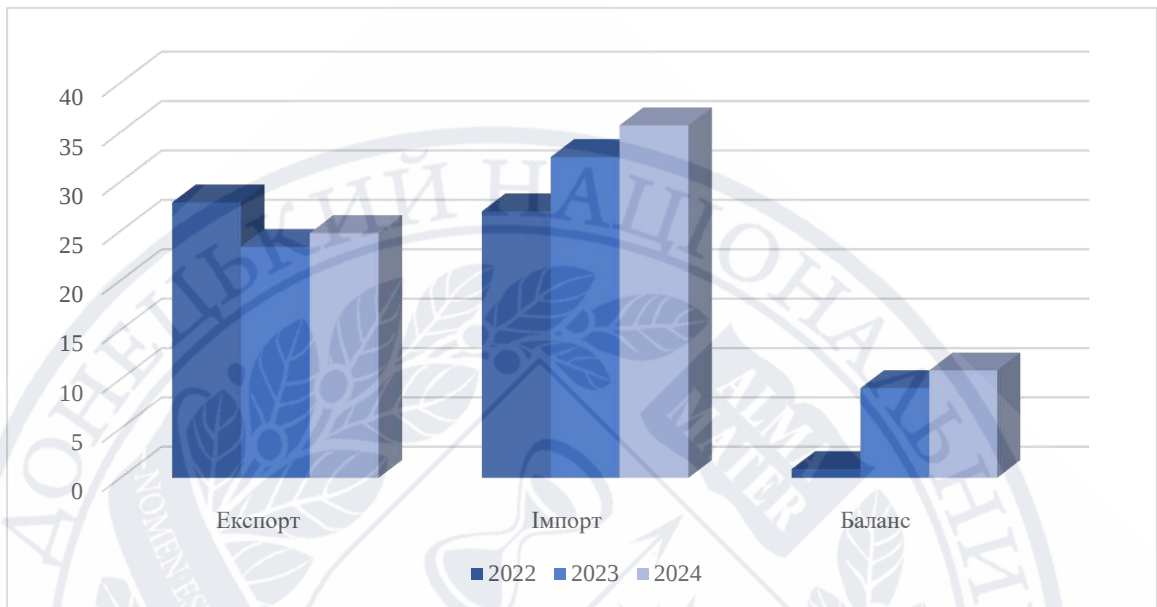

Рисунок 2.3 – Торгівля товарами між Україною та ЄС за 2022-2024 роки, млрд. Євро

Джерело: складено автором на основі [19] [20]

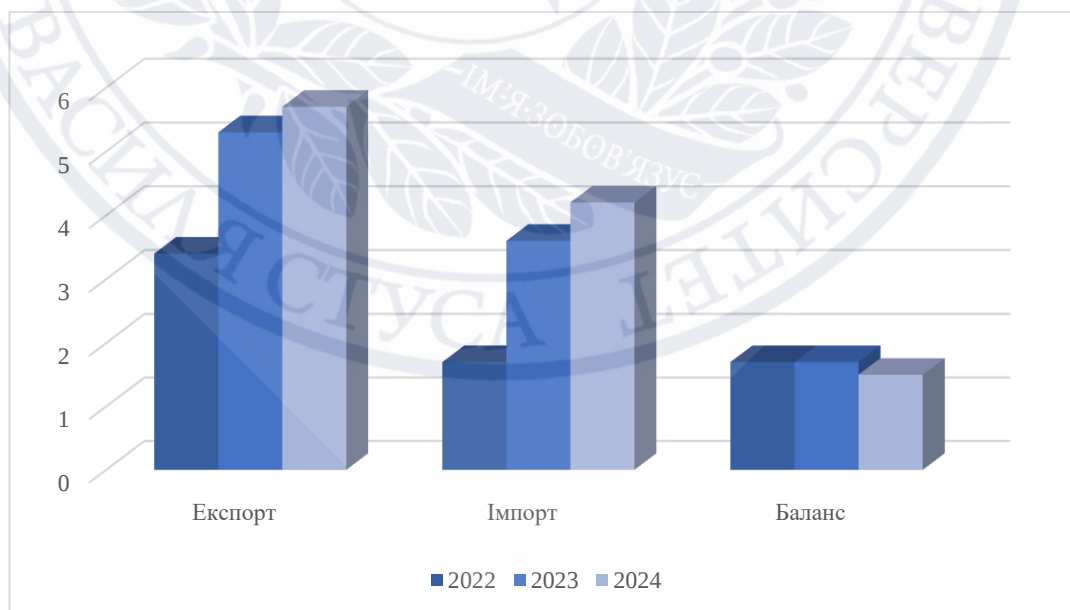

Рисунок 2.4 – Торгівля послугами між Україною та ЄС за 2022-2024 роки, млрд. Євро

Джерело: складено автором на основі [19] [20]

28 лютого Україна офіційно подала заявку на членство до ЄС і через кризу, що спіткала Україну, президент Володимир Зеленський звернувся з проханням про швидке прийняття України та надання їй статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу. [21]

Аналізуючи угоду про асоціацію можна навести ще декілька показників на які вона впливає, це наближення податкового законодавства України до законодавства ЄС, індекс економічної свободи та індекс інфляції. (рис.2.5). Україна щороку намагається виконувати все більше і більше умов, що були поставлені Європейським Союзом для вступу до їх складу і в деяких з них поступово наближається до 100%.

Це гарантує швидший вступ України до складу ЄС, а також збільшення привабливості України як для іноземних інвестицій, так і для відкриття спільних підприємств, спрощення умов торгівлі та її обсягів, а також покращення життя населення.

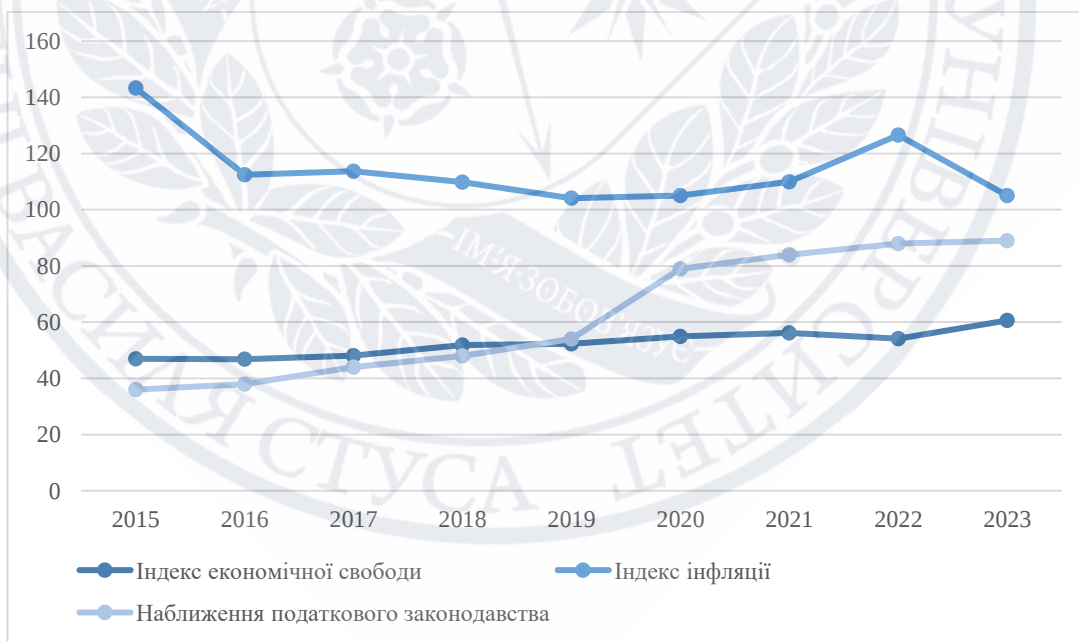

Рисунок 2.5 – Показники індексу економічної свободи, інфляції та наближення податкового законодавства за 2015-2023 роки.

Джерело: складено автором на основі [22]

За даними отриманими з офіційних джерел можна зробити висновки, що Україна стрімко намагається виконувати умови поставлені ЄС. Зниження рівня інфляції навіть під час воєнного стану в Україні може свідчити про застосування ефективної політики управління державним бюджетом. А наближення податкового законодавства на 89% до податкового законодавства Європейського Союзу свідчить про застосування ефективних реформ.

Для вивчення впливу ключових зовнішньоекономічних показників на ВВП України після підписання Угоди про асоціацію, ми побудували багатофакторну модель зв'язку між обсягами ВВП України (y) і Чистий експорт з України до ЄС(x1), чистий імпорт з ЄС до України(x2), Індекс економічної свободи(x3), Середній обмінний курс євро(x4), індекс інфляції(x5), індекс сприйняття корупції(x6), наближення податкового законодавства до країн ЄС(x7), макрофінансова допомога ЄС Україні(x8), кількість безробітних(x9), ПП з ЄС(x10), кількість виданих сертифікатів євро1(x11), кількість підприємств експортерів до ЄС(x12), ЗТО України та ЄС(x13) у період з 2015 до 2023 року (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Дані для побудови моделі багатофакторної регресії

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13
2015	90615	15,3	14,01	46,9	24,22	143,3	27	36	0,6	458,6	-2161	0	10002	33,4
2016	93270	15,8	17,1	46,8	28,29	112,4	29	38	0	407,2	1658,8	53,1	13 402	35,3
2017	112154	17,5	20,8	48,1	30	113,7	30	44	0,6	352,5	2181,7	59	14 136	43,5
2018	130832	20,2	23,1	51,9	32,14	109,8	32	48	1	341,7	3311,9	100,9	14 715	49,3
2019	153781	20,8	28,6	52,3	28,95	104,1	30	54	1,5	338,2	4826,3	108	14 545	52,6
2020	155582	18,6	25,5	54,9	30,79	105	33	79	1,2	459,2	-834,7	107,8	13 849	48,1
2021	199770	26,8	32,3	56,2	32,31	110	32	84	5,01	295	5443,9	125,3	14 283	62,5
2022	161990	27,9	28,7	54,1	33,98	126,6	33	88	7,2	186,5	-94,5	269,7	17 000	54,9
2023	178760	23,4	30,4	60,6	39,56	105,1	36	89	18	96,1	3621,7	253,3	18 456	55,9

На основі даних з таблиці 2.3, нами була створена кореляційна матриця, що допомагає визначити спінь впливу кожного показника, що був обраний на ВВП України. (табл.2.4) З даної кореляційної матриці можна зробити наступні

висновки: найбільше впливає на ВВП чистий імпорт (0,97) та ЗТО (0,968), далі за впливом – індекс економічної свободи (0,91), наближення податкового законодавства до ЄС (0,9), чистий експорт (0,86), індекс сприйняття корупції (0,77), середній обмінний курс та кількість виданих сертифікатів євро1 з подібними показниками (0,72), к-сть підприємств-експортерів (0,66), макрофінансова допомога (0,61), ПП (0,54), ну і найменш значимі – індекс інфляції та кількість безробітних.

За допомогою додатку Excel, на основі підібраних даних та інструменту «Регресія», нами був здійснений кореляційно-регресійний аналіз для оцінки впливу кожного фактору на ВВП. (рис. А.1 Додатку А)

З отриманого звіту рівняння регресії має наступний вигляд:

$$Y = 488234 - 160,81X_4 - 1612,1X_5 + 530,585X_7 - 194,32X_9 - 2,2347X_{10} + 160,307X_{11} - 18,361X_{12} + 2578.26X_{13} \quad (2.1)$$

Таблиця 2.4 – Кореляційна матриця впливу чинників на ВВП України

	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13
Y	1													
X1	0,86438	1												
X2	0,97404	0,87265	1											
X3	0,9126	0,73586	0,87902	1										
X4	0,71834	0,68549	0,74664	0,86811	1									
X5	-0,495	-0,1877	-0,5775	-0,5008	-0,5097	1								
X6	0,77333	0,66489	0,77719	0,92162	0,95879	-0,5562	1							
X7	0,90299	0,83757	0,85925	0,90998	0,78167	-0,3204	0,85708	1						
X8	0,61172	0,58431	0,59688	0,81294	0,86654	-0,1979	0,78655	0,71516	1					
X9	-0,6254	-0,7545	-0,6833	-0,7204	-0,8823	0,22473	-0,7482	-0,6685	-0,8956	1				
X10	0,53626	0,41829	0,61669	0,4034	0,42455	-0,6912	0,31507	0,19111	0,25936	0,4325	1			
X11	0,71815	0,82814	0,76498	0,8025	0,87989	-0,2634	0,85694	0,85142	0,81138	0,8931	0,21998	1		
X12	0,65916	0,69912	0,75203	0,76729	0,94594	-0,5341	0,88694	0,71988	0,78215	0,8973	0,44511	0,9212	1	
X13	0,96833	0,90387	0,98038	0,849	0,72776	-0,51	0,74765	0,82769	0,55618	0,6727	0,63635	0,72536	0,70602	1

Провівши кореляційно – регресійний аналіз, ми визначили, що для побудови адекватної математичної моделі необхідно виключити декілька факторів, для отримання результатів. (рис. А.2 Додатку А). Після цього ми отримали результат оновленої моделі, яка виявилась неадекватною і для подальшого аналізу було виключено ще декілька факторів. В результаті в нас

залишився єдиний фактор, який дозволяє нам побудувати адекватну математичну модель та продовжити аналіз. Отримавши новий звіт ми склали нове рівняння регресії:

$$Y = -279270 + 7461,2 X_3 \quad (2.2)$$

Склавши рівняння, ми можемо прослідити, як даний фактор впливає на зростання чи зменшення ВВП.

Вплив на ВВП:

- Коефіцієнт при індексі економічної свободи – (7461,2). Це означає, що при збільшенні інфляції на одиницю, ВВП збільшується на 7461,2 одиниць при незмінності інших факторів. Отже, індекс економічної свободи має позитивний вплив на ВВП.

В цілому можна зробити висновок, що в побудованій математичній моделі вплив на ВВП має індекс економічної свободи.

2.3 Порівняльний аналіз показників економічного співробітництва з ЄС та іншими країнами

Співробітництво України та ЄС та з іншими країнами є дуже важливим фактором для розвитку економіки нашої країни. Угода про асоціацію Україна-ЄС та ПВЗВТ стала певним поштовхом для зростання обсягів торгівлі з країнами-членами ЄС але незважаючи на це Україна активно розвиває торговельно-економічне співробітництво з багатьма країнами світу такими, як країни СНД, Китаєм, США, Туреччиною та іншими.

Одним з ключових факторів, що вказує на ефективне співробітництво є обсяг торгівлі. За кілька останніх років ми значно збільшили обсяги торгівлі з Союзом, як імпорту, так і експорту. Нині експорт до країн-учасниць складає близько 40% від обсягу загального експорту України. Як вже зазначалось раніше, основними товарами, що експортуються є:

- чорні метали;
- аграрна продукція;
- машини;
- продукція хімічної промисловості.

Незважаючи на вагому частку ЄС у торгівлі нашої держави, інші країни світу теж мають значний вплив. Наприклад Китаю – найбільший торговельний партнер після країн Європейського Союзу, а частка експорту становить близько 12%. Найбільш експортованою продукцією є металургійна та зернові культури. Ще одними партнерами нашої держави є Туреччина та США, хоча співпраця є меншою за обсягом але вона є стабільною. В даній співпраці головні товари це метали та сільськогосподарська продукція. Україна активно співпрацює з багатьма країнами світу, проте обсяг торгівлі є меншим. (табл.2.5)

Таблиця 2.5 Географічна структура зовнішньої торгівлі України з країнами світу за 2024 рік

	Експорт / Exports	Імпорт / Imports	Сальдо / Balance
	тис.дол. США/ thsd. USD	тис.дол. США/ thsd. USD	
1	2	3	4
Ізраїль	456102,0	533621,6	-77519,6
Індія	991167,3	1300506,2	-309338,9
Індонезія	520742,1	232394,8	288347,3
Ірак	304016,2	284,5	303731,7
Іспанія	2863457,0	853520,5	2009936,5
Італія	1935653,7	2575840,4	-640186,7
ОАЕ	266827,9	148298,4	118529,5
Австрія	626913,3	624919,8	1993,4
Азербайджан	216902,1	273647,7	-56745,6
Алжир	317885,3	104259,1	213626,2
Бельгія	854415,4	673991,4	180424,0
Болгарія	1133587,5	2360110,8	-1226523,3
Бразилія	36162,4	265025,4	-228863,1
В'єтнам	263518,9	620062,3	-356543,4
Вірменія	75220,9	18674,5	56546,4
Греція	409159,4	2066264,7	-1657105,3
Грузія	242459,3	98801,5	143657,9
Данія	211556,2	273037,5	-61481,3
Єгипет	1636386,3	219196,0	1417190,3
Казахстан	291503,5	120394,7	171108,8
Канада	152142,8	217386,5	-65243,7
Китай	2393840,8	14363334,0	-11969493,2
Латвія	303853,1	196990,5	106862,6

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4
Литва	594741,0	1194393,3	-599652,3
Мексика	48967,5	249496,2	-200528,7
Нідерланди	1990368,4	916503,0	1073865,3
Німеччина	2840752,1	5385047,3	-2544295,2
Норвегія	35116,4	418377,0	-383260,6
Польща	4708910,6	6988059,3	-2279148,7
Португалія	235855,7	81253,4	154602,3
Республіка Корея	174249,7	767036,2	-592786,5
Республіка Молдова	945614,4	150087,6	795526,8
російська федерація	21043,2	1713,8	19329,3
Румунія	1762025,1	1709532,4	52492,8
Саудівська Аравія	368251,6	313298,8	54952,8
Сингапур	38449,0	91948,2	-53499,2
Словаччина	942632,1	2001052,5	-1058420,4
Словенія	63953,7	264907,2	-200953,5
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	611214,8	1269922,2	-658707,3
США	874892,8	3471586,1	-2596693,3
Туреччина	2207967,0	4240783,5	-2032816,5
Угорщина	1152058,1	1620420,9	-468362,8
Франція	737760,1	1620807,6	-883047,5
Хорватія	65119,2	112401,5	-47282,3
Чехія	919775,6	2475898,3	-1556122,7
Швейцарія	106656,7	494101,3	-387444,6
Швеція	95500,2	994583,1	-899082,9
Японія	37882,4	948072,5	-910190,1

Джерело: складено автором на основі [23]

Україна співпрацює з більшістю країнами світу постійно поновлюючи та підтримуючи дипломатичні зв'язки з кожною з них.

Говорячи про імпорتنу структуру можна сказати наступне: країни ЄС становлять найбільшу частку, вони постачають електроніку, автомобілі, обладнання для промислового сектора та продукцію хімічної промисловості. Частка ЄС- 44% в обсязі загального імпорту.

Другий постачальник за розміром – Китай. Основними товарами є електроніка, текстиль, побутова техніка, запчастини до автомобілів та інші. Туреччина постачає текстиль та будівельні матеріали, а США – продукцію хімічної промисловості та машинобудування. (рис.2.5, 2.6, 2.7)

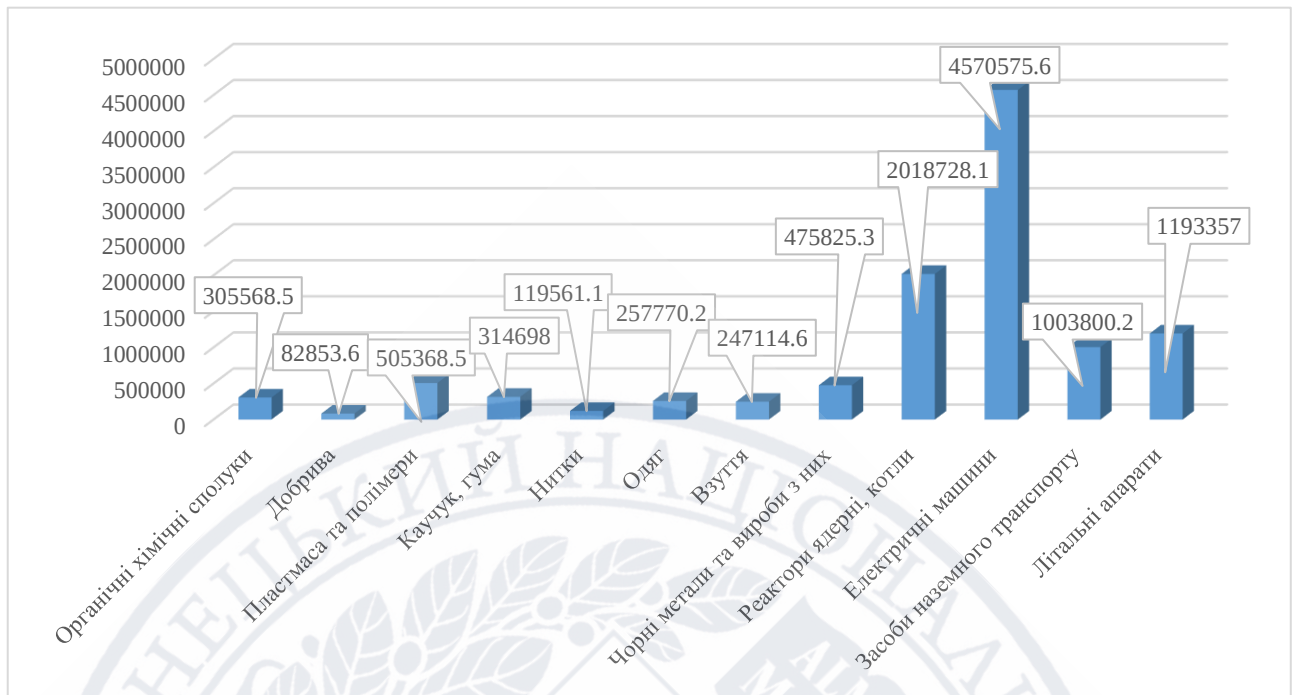

Рисунок 2.5 – Головні сфери імпорту з Китаю до України у 2024 році, тис. дол. США

Джерело: складено автором на основі [24]

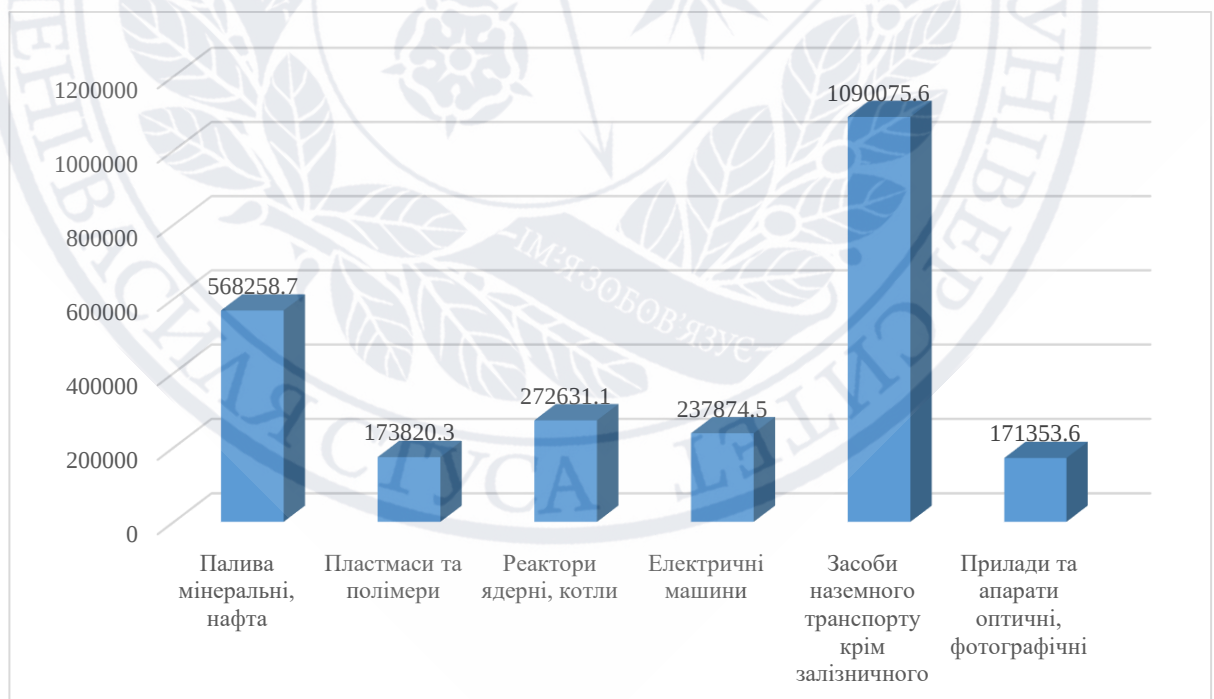

Рисунок 2.6 – Головні сфери імпорту з США до України у 2024 році, тис. дол. США

Джерело: складено автором на основі [24]

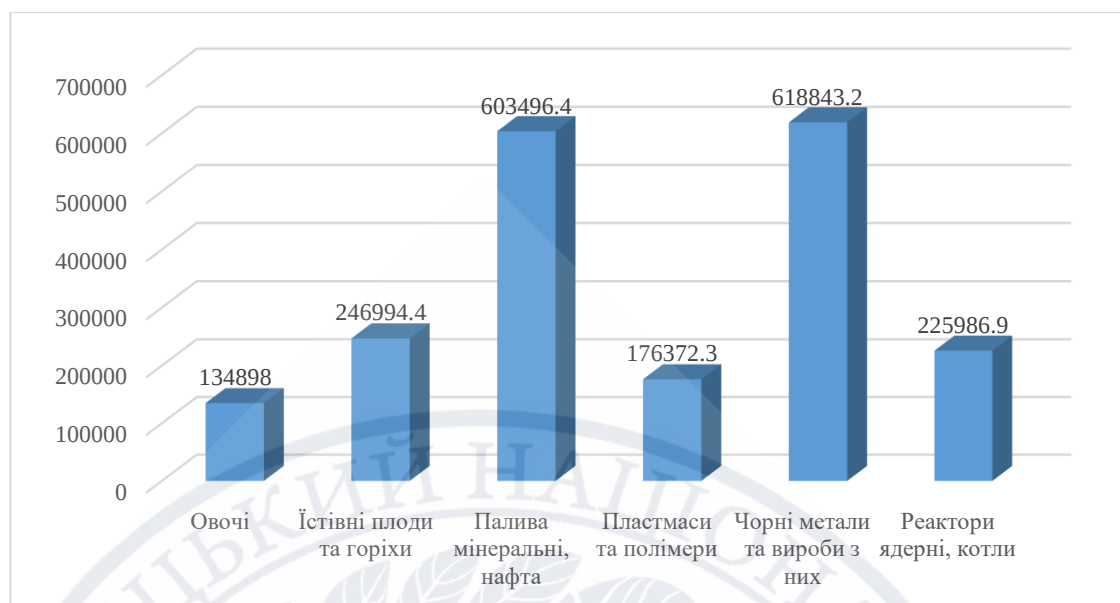

Рисунок 2.7 – Головні сфери імпорту з Туреччини до України у 2024 році, тис. дол. США

Джерело: складено автором на основі [24]

Також важливим фактором співпраці є інвестиційна співпраця. Найбільша кількість ПІІ надходить до України саме з ЄС. Країни, що найактивніше приймають участь у інвестиційній діяльності – Німеччина, Австрія, Польща, Нідерланди. [25] Фінансовий сектор, нерухомість та промисловість, - основні сектори інвестування. Також інвестиції надходять і з інших країн таких, як Китай та США але частка даних вкладень нижча ніж у країн ЄС. США вкладають кошти переважно у ІТ сектор, енергетику в той час як Китай – у будівництво та інфраструктуру.

Вплив Європейського Союзу є найбільшим на зростання ВВП нашої держави, а модель, що орієнтована на експорт є вигірною через спрощений доступ до європейського ринку, а це в свою чергу гарантує стабільний попит на продукцію вітчизняних виробників. [26] Співробітництво з іншими країнами-лідерами такими як США та Китай сприяє диверсифікації торговельних ризиків та залученню нових технологій. Водночас співпраця з країнами СНД є важливою але частка такої торгівлі поступово зменшується на що впливають і економічні і політичні фактори.

Висновки до розділу 2

Торговельно-економічне співробітництво України з країнами ЄС є стратегічно важливим для розвитку нашої економіки. ЄС- головний торговельний партнер нашої держави, співпраця з яким та обсяги експортно-імпортних операцій збільшилась після того, як була підписана Угода про асоціацію Україна-ЄС та створе Поглиблена та всеосяжна зона вільної торгівлі (ПВЗВТ). Це в свою чергу спричинило покращення умов торгівлі, скасування торговельних бар'єрів та мит і дало змогу українським виробникам вільно постачати свої товари та послуги на європейський ринок.

Порівняльний аналіз дав змогу детально зрозуміти важливість співпраці з іншими країнами світу. Співпраця з країнами СНД, Китаєм, Туреччиною та Сполученими Штатами Америки дозволяє нам диверсифікувати експорт, зменшувати ризики від європейської залежності. Ну а інвестиційна політика Союзу є головною для стабілізації та розвитку економіки нашої країни.

Побудована математична модель дає змогу проаналізувати багато факторів впливу на ВВП України та виділити ключові. Аналіз дає змогу адекватно оцінити такі показники, як реформування законодавства до стандартів ЄС, обсяги експорту, імпорту та зовнішньоторговельного обороту та багатьох інших факторів та сформувати адекватну модель для простеження реального впливу на економіку нашої держави

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС

3.1 Виклики торговельно-економічних відносин України та ЄС

Європейський Союз та Україна є важливими гравцями у світових економічних відносинах. Незважаючи на всі позитивні аспекти, що були зазначені в розділах 1 та 2, існує безліч викликів, що є загрозою для стабільних інтеграційних процесів. (рис.3.1)

Рисунок 3.1 – Основні виклики співробітництва України та ЄС

Джерело: складено автором на основі [27]

Перший виклик – складна соціально-економічна ситуація. Повномасштабне вторгнення РФ до України змусило Європейський Союз швидко реагувати та застосовувати санкції, також необхідність припинення поставок енергоресурсів. Ще одним викликом для країн-членів ЄС стало блокування поставок аграрного сектору, що спричинило важку соціально-економічну ситуацію у ЄС, про що свідчить значне підвищення цін на продукти

харчування. Наприклад у Другому півріччі 2024 року ціна на сире молоко перевищувала довоєнну ціну у 2,3 рази у гривнях або ж у 1,8 рази у Євро. [28]

В цілому на початку 2022 році в багатьох країнах ЄС спостерігалось рекордне зростання інфляції, що було спричинене дефіцитом енергоресурсів. Неможливість та блокада поставок як з України, так і з Російської Федерації спричинила кризу та стрімке зростання цін на газ, а це призвело в свою чергу до призупинення дії політики щодо боротьби з кліматичними змінами. Промислові підприємства Європи були змушені зменшувати виробництво, а уряди в частках економіки яких промисловість займає передові місця використовували термінові антикризові заходи для стабілізації. [29]

Другий виклик – міграційне навантаження. Ще одним негативним аспектом воєнних дій в Україні стали значні міграції населення. Окупація території, втрата житла та роботи, руйнування промислової, енергетичної та інших видів інфраструктури та банально страх, - все це призвело до зростання кількості біженців у європейських країнах, або як було зазначено в ООН до «найшвидшого зростання кризи біженців після Другої світової війни». Країнами, що найбільше відчували на собі так звану «кризу біженців» стали Польща, Німеччина, Румунія та країни Балтії. [30]

Третім викликом стали дезінтеграційні тенденції всередині Європейського Союзу. Через воєнні дії в центрі Європи значно активізувались праві політичні партії та відбулось значне поширення євроскептицизму. Дані політичні рухи становлять загрозу для ЄС, а також можуть збільшити недовіру громадян та ослаблення демократичних європейських інститутів. Це спричинено наступним:

- соціальними конфліктами;
- внутрішніми етнічними факторами;
- демографічними ситуаціями;
- складними економічними викликами;
- фактичною бездіяльністю міжнародних організацій.

Виклик чотири – експансія Росії на Європейському просторі. РФ використовує Путінський режим для підриву та ослаблення політики

Європейському Союзу на міжнародній арені. Пропаганда, втручання у виборчі процеси та інші політичні процеси в цілому, підтримка різних рухів та використання диверсійних заходів,- все це застосовується РФ для знищення Європи, як передової політичної організації. [31]

Застосування Росією санкцій проти ЄС, спроба спровокувати нестачу продуктів, погрози та ядерний шантаж та інші заходи постійно намагається застосовувати кремль та РФ в цілому у зв'язку з безуспішним наступом на територію України та постійними поразками. Ще одним методом, що застосовує країна-агресорка є так звана «міграційна зброя», Росія щодня здійснює ракетні обстріли та атаки руйнуючи житлову інфраструктуру цивільного населення, а це в свою чергу призводить до масового переселення громадян України до країн Європейського Союзу. ЄС намагається активно реагувати на дії кремля та зменшувати вплив РФ про що свідчить впровадження санкцій, а також депортація російських чиновників та блокування їх іноземних рахунків. Наприклад за даними британської служби, на початку повномасштабного вторгнення у березні-квітні 2022 року було депортовано близько 600та осіб, а 400 з них взагалі було визнано шпигунами. [32]

Процес ухвалення рішень за консенсусом є п'ятим викликом та проблемою, що є постійною у Європейському Союзі. Європейські країни приймають усі рішення лише за досягнення повної узгодженості, а це в свою чергу значно сповільнює прийняття всіх рішень, особливо тих, що стосуються зовнішньополітичних. Країни-учасниці Європейського Союзу мають різні погляди щодо прийняття рішень, це в свою чергу пов'язано з геополітичними факторами, внутрішньополітичними та впливами інших країн на прийняття рішень.

Шостим викликом можна вважати проблематику в сфері стратегічного позиціонування Європейського Союзу на російському напрямку. ЄС пропагує нову політику в системі російсько-європейської співпраці, що включає резолюції, рішення та заяви керівних структур різних рівнів ЄС. Ця політика представлена у резолюції Європейського парламенту від 23 листопада 2022 року,

в якій чітко визнані дії РФ терористичними, а сама країна державою, що спонсорує тероризм. [33]

Повномасштабна російсько-українська війна та пряма загроза державній безпеці України це ключові загрози, які змушують нашу державу переорієнтуватись з інтеграційного вектору на постійне протистояння агресії Російської Федерації, що впливає на шлях та період інтеграції в Європейський Союз. Декілька викликів, що неминуче з'являються перед українцями це:

1. В рамках угоди про асоціацію України та ЄС були заплановані реформи для виконання. Нині більшість реформ призупинені або ж частково починають відновлюватись але деякі можливо відновити і продовжити виконання лише в мирний час.

2. Призупинення інвестицій. ЄС спрямовує багато заходів на відновлення торгівлі з Україною але незважаючи на це, воєнні дії зменшують зацікавленість бізнес-партнерів у співпраці через нестабільний внутрішній ринок України, внутрішньополітичні проблеми та інші виклики.

3. Україна – постійний отримувач допомоги. З початком війни, наша країна постійно просить іноземних партнерів про підтримку та фінансову допомогу, що негативно впливає на її конкурентні можливості на світовому ринку. За думною спеціалістів, нині близько 35-40% витрат нашого бюджету покриваються за рахунок міжнародної допомоги. [34]

Внаслідок російської агресії та тривалого періоду протидії, Україна змушена направляти значні фінансові, дипломатичні та політичні ресурси на утримання великої кількості військових на ділянці українсько-російського кордону протяжність більше 1000 км, а ще постійно збільшувати кількість інвестицій для фінансування потреб армії. Нині експерти називають дану війну «війна на виснаження» та говорять, що інтеграційний вектор не реалізується не в повній мірі, а влада та інші державні структури України в більшості спрямовані на вирішення питань, що стосуються переважно теми війни. (рис.3.2)

Рисунок 3.2 – Найбільш важливі напрямки допомоги Україні з боку Європейського Союзу

Джерело: складено автором на основі [35]

Отже, ЄС надає значну підтримку Україні в інших сферах, що відіграє значну роль у протистоянні російській агресії та стабілізує внутрішню ситуацію нашої країни. На жаль, незважаючи на значну підтримку, це не відповідає реальним потребам в умовах воєнних дій, а особливо говорячи про захист від ракетних атак. Поглиблення економічного партнерства з країнами Союзу є важливим фактором, що забезпечує швидшу і ефективнішу інтеграцію України до Європейського Союзу.

3.2. Перспективи поглиблення економічної інтеграції України в ЄС

Інтеграційна політика вступу України до ЄС – це один з головних напрямів зовнішньоекономічної діяльності та політики. Угода про асоціацію Україна-ЄС та Поглиблена та всеосяжна зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) були важливими

етапами але для подальшого розвитку необхідно вирішити виклики, що стоять перед нашою державою, а також реалізувати нові стратегії, що дозволять нам пришвидшити євроінтеграцію.

Основними перспективами економічної інтеграції України до Європейського Союзу є:

1. Розширення доступу нашої держави до ринку ЄС

Угода про асоціацію стала ключовим фактором для безмитного доступу до європейського ринку для більшості товарів. Надалі інтеграція може включати наступне: спрощення митних процедур, усунення бар'єрів та збільшення квот.

2. Гармонізація стандартів та законодавства

Європейський Союз має високі вимоги до продукції, яка іде на імпорт та ретельно перевіряє санітарні, екологічні та технічні стандарти. Україна ж в свою чергу активно адаптує своє законодавство до стандартів ЄС, що сприяє її конкурентоспроможності.

3. Розширення співпраці в секторі енергетики

Україна активно намагається відповідати вимогам ЄС, тому вже інтегрувала свою систему до ENTSO-E. Надалі інтеграція включатиме збільшення інвестиційних вкладень в енергетичний сектор та забезпечення незалежності від енергоресурсів, що постачались раніше РФ.

4. Підвищення інвестиційної привабливості

ЄС – головний інвестор в нашу економіку але для того аби залучати більший обсяг необхідно зробити кращий та привабливіший бізнес-клімат та спростити деякі регуляторні процедури.

5. Розвиток логістики та транспортної інфраструктури

Підвищення ефективності вантажоперевезень та збільшення транзитного потенціалу можливе за умови інтеграції України в транспортний простір ЄС. Також важливим є модернізувати транспортну інфраструктуру та спростувати процедури перетину кордонів.

Для ефективної інтеграції та подальшої ефективної співпраці України з країнами-членами Європейського Союзу нами були розроблені рекомендації, що сприятимуть швидшому процесу євроінтеграції. (рис. 3.3)

Рисунок 3.3 – Розроблені рекомендації, для швидшого процесу євроінтеграції

Джерело: розроблено автором самостійно

1. Ефективне впровадження стандартів ЄС;
2. Розширення співпраці за галузями;
3. Сприяти розвитку малого та середнього бізнесу;
4. Посилювати інтеграцію у транспортну та енергетичну структуру;
5. Підвищувати інвестиційну привабливість шляхом податкових стимулів, боротьби з корупцією та інших факторів.

Україна має прискорити адаптацію технічних регламентів у сферах сертифікації, норм екології та інших. Необхідно зміцнити партнерство у цифровій сфері, сфері фінансових послуг, аграрному секторі. Для малого і середнього бізнесу важливими є отримання кредитів на спрощених умовах та доступи до європейських грантових програм.

Висновки до розділу 3

Перспективи поглиблення економічної інтеграції України з Європейським Союзом вельми вагомі та торкаються різноманітних аспектів торговельних відносин, інвестиційного клімату й структурних перетворень. Дослідження демонструють, що ключовими векторами розвитку є приведення нашого законодавства у відповідність до стандартів Союзу, оновлення виробничих потужностей відповідно до європейських норм, а також активізація залучення зарубіжних інвестицій.

Не дивлячись на існуючі торговельні обмеження, зокрема тарифні квоти й технічні регламенти, поступова адаптація вітчизняних підприємств до вимог ЄС відкриває нові перспективи для експорту. Важливим фактором у цьому процесі є фінансова підтримка від ЄС, яка сприяє розвитку малого та середнього підприємництва, цифрової економіки та «зеленої» енергетики.

Рекомендації стосовно подальшого поглиблення економічної інтеграції передбачають прискорення реформ у сфері митної та податкової політики, вдосконалення транспортної інфраструктури для забезпечення ефективної логістики, а також активне використання європейських програм фінансування для модернізації промисловості. Подальша інтеграція з ЄС позитивно впливатиме на підвищення конкурентоспроможності нашої економіки та її стійкості до зовнішніх викликів.

ВИСНОВКИ

В рамках дослідження було проведено аналіз торговельно-економічної співпраці України з Європейським Союзом та іншими державами, оцінено ключові показники, переваги і виклики, а також окреслено перспективи подальшого входження в європейський економічний простір.

Проведений аналіз продемонстрував, що Євросоюз є ключовим торговим партнером України, адже на нього припадає більша частина експорту та імпорту. Головними експортними товарами до країн ЄС є агропродукція, чорні метали та хімічні продукти, в той час як Україна імпортує з Європи переважно промислові вироби, техніку та фармацевтику. Разом з тим, Китай, Сполучені Штати Америки та Туреччина також відіграють значущу роль у зовнішньоекономічних відносинах України, що вказує на необхідність диверсифікації торговельних зв'язків.

Важливою складовою економічного співробітництва є прямі іноземні інвестиції, джерелом яких, здебільшого, залишаються країни ЄС. Одночасно, китайські та американські інвестори виказують зацікавленість українською економікою, особливо в таких сферах, як інфраструктура, технології та сільське господарство.

Не дивлячись на позитивну динаміку, існують певні труднощі на шляху інтеграції України в європейський ринок. Найбільшими проблемами залишаються технічні бар'єри, потреба в модернізації виробництва відповідно до європейських стандартів, а також митні та тарифні обмеження.

Для поглиблення економічної інтеграції України в ЄС необхідно зосередитися на наступних напрямках:

- гармонізація законодавства – продовження процесу приведення українського законодавства у відповідність з нормами ЄС.
- модернізація виробництва – заохочення інвестицій в технологічне оновлення підприємств.
- розвиток логістичної інфраструктури – покращення транспортної інфраструктури для ефективнішого руху товарів.

- підтримка експортерів – розширення державних та міжнародних програм підтримки українського бізнесу на ринк ЄС.

Підсумовуючи, Україна має значний потенціал для поглиблення економічної інтеграції в ЄС, що може прискорити економічний розвиток, збільшити конкурентоспроможність та залучити нові інвестиції. У той же час, критично важливо підтримувати баланс у співпраці з іншими країнами-партнерами, аби гарантувати стабільність зовнішньоекономічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. What we do. World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/what_we_do_e.htm (дата звернення 10.03.2025)
2. Україна і європейська інтеграція. І. В. Бураковський. *Політика і час*. 2000. №3-4. 14 с.
3. Відносини ЄС з Україною. Рада Європейського Союзу. 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eastern-partnership/ukraine/> (дата звернення 12.03.2025)
4. Огляд торговельної політики ЄС. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1ac01a7b-92e7-4598-a787-9a602f972944&title=OgliadTorgovelnoiPolitikivropeiskogoSoiuzu> (дата звернення 12.03.2025)
5. Шников О.І.. СПІЛЬНА ТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.. Київ : Київський університет. 2005. 152 с.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.03.2025).
7. Державна служба статистики. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.03.2025).
8. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <https://europa.eu/> (дата звернення: 17.03.2025).
9. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/> (дата звернення: 17.03.2025).
10. Експорт Європейського Союзу в Україну. Торговельна економіка. 2022. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_st_eu27_2020sitc/default/table?lang=en. (дата звернення: 17.03.2025).
11. Постанова Кабінету Міністрів України. «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,

Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». 25 жовтня 2017 р. №110 .

12. Russia confirms Black Sea grain deal renewed, but says distortions remain .Thomson Reuters Products. 2023. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/russia-confirms-black-sea-grain-dealrenewed-two-months-2023-05-17/> (дата звернення: 17.03.2025)

13. Рік Чорноморської ініціативи: Ключові факти і цифри. Новини Організації Об'єднаних Націй. 2022. URL: <https://news.un.org/en/story/2023/07/1138532> . (дата звернення: 17.03.2025)

14. Торгівля в ЄС27 (з 2020 року) за групами товарів SITC. Євростат. URL:https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_st_eu27_2020sitc/default/table?lang=en (дата звернення: 17.03.2025)

15. Відносини між Україною та ЄС. Євроінтеграція. Міністерство закордонних справ України. 2021. URL: <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/eu-ukrainerelations/vidnosini-ukrayina-yes> (дата звернення: 22.03.2025)

16. Інвестиційне співробітництво Україна – ЄС. МЗС України. URL: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraineeu/tradeandeconomic/ukraine-eu-investments> (дата звернення: 22.03.2025)

17. Відносини між Україною та ЄС. Міністерство закордонних справ України. 2023. URL: <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/eu-ukraine-relations#:~:text=The%20EU%2DUkraine%20Association%20Agreement%20replaced%20the%20EU%2DUkraine%20Partnership,political%20association%20and%20economic%20integration> (дата звернення: 22.03.2025)

18. Торговельні відносини ЄС з Україною. Факти, цифри та останні події. Європейська комісія. 2022. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-andregion/countries-and-regions/ukraine_en. (дата звернення: 22.03.2025)

19. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2024 році. Міністерство економіки України. 2024. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/1f45d5bc-f3ed-412c-b02f-8bbe571ecc4d?lang=uk-UA&title=BiuletenPotochnogoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas> (дата звернення: 22.03.2025)
20. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2022 році. Міністерство економіки України. 2022. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/5db05993-288d-4981-9f26-f0f6efe586e2?lang=uk-UA&title=BiuletenStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTasU2022-Rotsi> (дата звернення: 22.03.2025)
21. Президент України підписав офіційну заявку на вступ до Європейського Союзу // Thomson Reuters Products. 2022. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukrainianpresident-signs-formal-request-join-european-union-2022-02-28/> (дата звернення: 22.03.2025)
22. КОМАНДА УРЯДОВОГО ОФІСУ КООРДИНАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ. Урядовий офіс євроінтеграції. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 22.03.2025)
23. Географічна структура зовнішньої торгівлі України. Державна служба статистики. 2024. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 22.03.2025)
24. Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі. Державна служба статистики. 2024. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 22.03.2025)
25. Інвестиційний клімат України. Європейський банк реконструкції та розвитку. 2023. URL: <https://www.ebrd.com/home/what-we-do/where-we-invest/ukraine.html> (дата звернення: 22.03.2025)
26. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення: 22.03.2025)

27. ДОСЯГНЕННЯ ТА ВИКЛИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ. Journal of European economy. 2021. URL: <http://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1543/1534> (дата звернення: 23.03.2025).

28. В Україні подешевшало молоко: яка зараз його вартість . Економічна правда. 2024. URL: <https://epravda.com.ua/finances/v-ukrajini-podeshevshalo-moloko-803361/> (дата звернення: 23.03.2025).

29. Європейська промисловість згортається через високі ціни на енергоносії. Економічна правда. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/24/691819/> (дата звернення: 23.03.2025).

30. Війна в Україні: кількість біженців досягла 3,8 млн людей. Слово і Діло. 2022. URL: https://www.slovoidilo.ua/2022/03/28/novyna/suspilstvo/vijna-ukrayini-kilkistbizhencziv-dosyahla-38-mln-lyudej#google_vignette (дата звернення: 23.03.2025).

31. Гібридна” війна Росії – виклик і загроза для Європи. Національна безпека і оборона. 2016. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD167-168_2016_ukr.pdf (дата звернення: 23.03.2025).

32. Цьогоріч із Європи видворили понад 400 російських шпигунів - глава МІ5. Укрінформ. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3615858-cogoric-iz-evropividvorili-ponad-400-rosijskih-spiguniv-glava-mi5.html> (дата звернення: 23.03.2025).

33. Європарламент визнав РФ державою - спонсором тероризму й закликав до її міжнародної ізоляції – резолюція. Інтерфакс-Україна. 2022. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/873954.html> (дата звернення: 23.03.2025)

34. Фінансова допомога від міжнародних партнерів: скільки Україна отримала на 1 жовтня. Економічна правда. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/10/6/692303/> (дата звернення: 23.03.2025)

35. Відносини ЄС з Україною . Рада Європейського Союзу. 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eastern-partnership/ukraine/> (дата звернення: 23.03.2025)

ДОДАТОК А

ВЫВОД ИТОГОВ								
Регрессионная статистика								
Множественный R	1							
R-квадрат	1							
Нормированный F	65535							
Стандартная ошибка	0							
Наблюдения	9							
Дисперсионный анализ								
	df	SS	MS	F	Значимость F			
Регрессия	13	1,1E+10	8,8E+08	#ЧИСЛО!	#ЧИСЛО!			
Остаток	0	0	65535					
Итого	13	1,1E+10						
Коэффициентная статистика								
	df	SS	MS	P-Значение	Нижние 95%	Верхние 95%	Нижние 95%	Верхние 95%
Y-пересечение	488234	0	65535	#ЧИСЛО!	488234,092	488234	488234	488234
X1	0	0	65535	#ЧИСЛО!	0	0	0	0
X2	0	0	65535	#ЧИСЛО!	0	0	0	0
X3	0	0	65535	#ЧИСЛО!	0	0	0	0
X4	-160,81	0	65535	#ЧИСЛО!	-160,81334	-160,81	-160,81	-160,81
X5	-1612,1	0	65535	#ЧИСЛО!	-1612,0622	-1612,1	-1612,1	-1612,1
X6	0	0	65535	#ЧИСЛО!	0	0	0	0
X7	530,585	0	65535	#ЧИСЛО!	530,584529	530,585	530,585	530,585
X8	0	0	65535	#ЧИСЛО!	0	0	0	0
X9	-194,32	0	65535	#ЧИСЛО!	-194,31593	-194,32	-194,32	-194,32
X10	-2,2347	0	65535	#ЧИСЛО!	-2,2346514	-2,2347	-2,2347	-2,2347
X11	160,307	0	65535	#ЧИСЛО!	160,306657	160,307	160,307	160,307
X12	-18,361	0	65535	#ЧИСЛО!	-18,360963	-18,361	-18,361	-18,361
X13	2578,26	0	65535	#ЧИСЛО!	2578,25849	2578,26	2578,26	2578,26

Рисунок А.1 – Звіт функції «Регресія» для оцінки впливу факторів на ВВП України

Джерело: розроблено автором на основі табл. 2.3

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

ВЫВОД ИТОГОВ									
Регрессионная статистика									
Множественный коэффициент корреляции	0,999566707								
R-квадрат	0,999133603								
Нормированный коэффициент корреляции	0,993068822								
Стандартная ошибка	3148,528356								
Наблюдения	9								
Дисперсионный анализ									
	df	SS	MS	F	значимость F				
Регрессия	7	1,14E+10	1,63E+09	164,7436	0,05992	>0,05			
Остаток	1	9913231	9913231						
Итого	8	1,14E+10							
Коэффициенты									
У-пересечение	-124336,4537	33834,98	-3,67479	0,169144	-554251	305577,8	-554251	305577,8	
X3	11982,32703	1009,556	11,86891	0,053511	-845,293	24809,95	-845,293	24809,95	>0,05
X4	11147,39074	2223,493	5,013458	0,125337	-17104,8	39399,55	-17104,8	39399,55	>0,05
X6	-25226,23817	2637,71	-9,56369	0,066325	-58741,5	8289,04	-58741,5	8289,04	>0,05
X7	1064,000048	196,0445	5,427339	0,115998	-1426,98	3554,982	-1426,98	3554,982	>0,05
X8	-4941,480368	642,0176	-7,6968	0,082252	-13099,1	3216,126	-13099,1	3216,126	>0,05
X11	-53,87463423	63,53116	-0,848	0,552244	-861,115	753,3653	-861,115	753,3653	>0,05
X12	2,822792672	2,826568	0,998664	0,500425	-33,0922	38,73774	-33,0922	38,73774	>0,05

Рисунок А.2 – Звіт функції «Регресія» для оновленої моделі для визначення впливу факторів на ВВП

Джерело: розроблено автором на основі табл. 2.3

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

	Y	X3	X7						
Y	1								
X3	0,912598	1							
X7	0,902991	0,909982	1						
ВЫВОД ИТОГОВ									
Регрессионная статистика									
Множественный коэффициент	0,929216								
R-квадрат	0,863443								
Нормированный R-квадрат	0,817924								
Стандартная ошибка	16137,27								
Наблюдения	9								
Дисперсионный анализ									
	df	SS	MS	F	значимость F				
Регрессия	2	9,88E+09	4,94E+09	18,96888	0,002546				
Остаток	6	1,56E+09	2,6E+08						
Итого	8	1,14E+10							
Коэффициенты регрессии, стандартная ошибка, t-Значение, нижние 95%, верхние 95%, нижние 95,0%, верхние 95,0%									
Y-пересечение	-129042	122303,7	-1,0551	0,332002	-428309	170224,1	-428309	170224,1	
X3	4322,163	2974,616	1,453016	0,196437	-2956,46	11600,79	-2956,46	11600,79	>0,05
X7	712,3901	614,3094	1,15966	0,290245	-790,771	2215,551	-790,771	2215,551	>0,05

Рисунок А.3 – Звіт функції «Регресія» та «Корреляція» для оновленої моделі для визначення впливу факторів на ВВП

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

ВЫВОД ИТОГОВ									
Регрессионная статистика									
Множественный коэффициент корреляции	0,912598492	є тїсний лїнійний зв'язок							
R-квадрат	0,832836008	83,2% варіації Y пояснюється варіацією факторних змін які включені в модель							
Нормированный коэффициент корреляции	0,808955438	16,8% - факторними змінами, які не враховані в модель							
Стандартная ошибка	16529,94535								
Наблюдения	9								
Дисперсионный анализ									
	df	SS	MS	F	Значимость F				
Регрессия	1	9,53E+09	9,53E+09	34,87505	0,000596157	<0,05			
Остаток	7	1,91E+09	2,73E+08						
Итого	8	1,14E+10							
Коэффициенты стандартной ошибки t-Значение									
Y-пересечение	-249270,4655	66460,51	-3,75066	0,007162	-406424,5991	-92116,3	-406425	-92116,3	
X3	7461,187345	1263,428	5,90551	0,000596	4473,654532	10448,72	4473,655	10448,72	<0,05

Рисунок А.4 – Звіт функції «Регресія» для оновленої моделі для визначення впливу факторів на ВВП